

„STARTUP VISA” KONCEPCIJOS ĮGYVENDINIMAS

ESAMOS SITUACIJOS BEI UŽSIENIO ŠALIŲ PRAKTIKŲ ANALIZĖS DOKUMENTAS

GEDIMINAS DILERTAS / BARBORA GUOBYTĖ
09/2016 – 03/2017

TURINYS

I DALIS: ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ	3
1. Problematikos I dalis: Inovacijos ir startuoliai Lietuvoje	3
1.1 Inovacijų plėtros skatinimo priemonė: startuoliai.....	6
2. Problematika II dalis: Lietuvos demografinės, talentų trūkumo problemos, bei sprendimus varžančios migracijos sąlygos	7
2.2 Vienas iš sprendimų - imigracijos skatinimas	8
2.3 Migracijos įstatymų apžvalga	9
3. Pasaulinės tendencijos: kova dėl inovacijų nešančių startuolių, lengvinant migracijos sąlygas	11
4. Esamos situacijos išvados	14
5. Sprendimas: nuo 2016 m. rugsėjo 14 d.	14
II DALIS: UŽSIENIO ŠALIŲ ANALIZĖ	15
6. Kas yra startuolių visa?	15
7. ITALIJA	17
Taikomi reikalavimai.....	17
Paraiškos pateikimas	18
Vertinimo komisija	18
Italijos startuolių vizos proceso eiga	19
Kita informacija	19
8. DANIJA	19
Taikomi reikalavimai.....	20
Paraiškos pateikimas	20
Vertinimo komisija	20
Danijos startuolių vizos proceso eiga	21
Kita informacija	21
9. PRANCŪZIJA	22
Taikomi reikalavimai.....	22
Paraiškos pateikimas	22
Vertinimo komisija	22
Prancūzijos startuolių vizos proceso eiga	23
Kita informacija	23
10. Startuolių vizos praktika ES šalyse. Kuo šie modeliai panašūs?	24
10.1 ES startuolių vizos modelių panašumų santrauka	25
11. Startuolių vizos praktika ES šalyse - skirtumai	25
11.1 ES startuolių vizos modelių skirtumų santrauka.....	27

I DALIS: ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

1. Problematikos I dalis: Inovacijos ir startuoliai Lietuvoje

Siekiant išsiaiškinti Lietuvos inovacijų išsivystymo lygį, naudinga palyginti Lietuvą su kitomis valstybėmis. „Global Innovation Index“¹ (toliau - GII) atliktame tyrime dalyvavo 128 šalys, jos buvo vertinamos pagal 7 kriterijų grupes. Lietuvos Respublikai šiemet skyrė 36 vietą, šalis kasmet kilo po vieną laiptelį nuo 2013 m. (40 vieta). Nors pažanga yra akivaizdi, daugelis ekspertų sutinka, kad šalies inovacijų kūrimo bei panaudojimo progresas yra lėtas, o GII skelbia, kad šalies inovacijų našumas yra mažas ir neefektyvus, Lietuvos Respublikai skirta tik 75 vieta. GII tyrimo metu yra nagrinėjama 7 kategorijos, apačioje esanti lentelė rodo Lietuvos Respublikos poziciją kiekvienoje grupėje. Žalia spalva pažymėtos kategorijos yra progresyviausi šalies reiškiniai, raudona - vietos, kuriose reikia labiausiai pasitempti,

LR pozicija inovacijų reitinguose - santrauka

Atskiros kriterijų grupės leidžia atidžiau apžvelgti kaip yra sudaromas inovatyvumo reitingas bei išryškinti Lietuvos stipriąsias puses bei rodiklius, kuriems reikia skirti ypatingą dėmesį norint pasitempti. Apačioje apžvelgiama kiekviena GII įvardinta kategorija, Lietuvos stripybės ir silpnybės kiekvienoje iš jų.

¹ <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-economy>

- **Žmogiškasis kapitalas bei atliekami tyrimai (26 vieta):**

Didelės išlaidos švietimui pagal BVP dalį tenkančią vienam žmogui bei valdžios išlaidos pagrindinio ugdymo moksleiviams yra minimi kaip didžiausi Lietuvos Respublikos privalumai, jiems tenka 1 ir 3 vietos visame pasaulyje. Tačiau tyrimas pažymi, kad Lietuvoje nėra pasaulinio lygio kompanijų, kurios skirtų investicijų moksliniams tyrimams bei bendradarbiavimui su akademinė bendruomėne. Bendradarbiavimo trūkumas yra aiškiai įvardintas kaip svarbiausias trūkumas žmogiškojo kapitalo potencialo išnaudojimui.

- **Esama infrastruktūra (33 vieta):**

Lietuvos pozicija išsiskiria ne tik dėl stabilaus didelio greičio interneto, bei palankios geografinės padėties - GII taip pat atkreipia dėmesį kad Lietuva turi ir didelį ekologinį tvarumą, kas padės Lietuvai ateityje turėti didesnį potencialą vystant žalias technologijas. Infrastruktūros rodikliams neleidžia iškilti sąlyginai maža energetinė nepriklausomybė. Nepaisant Lietuvos padarytos pažangos pastaraisiais metais bei pastatytu suskystintų dujų terminalu ir baigiamu tiesi elektros tinklu su Švedija, Lietuva vis dar nėra pajėgi pasigaminti visos savo sunaudojamos elektros energijos.

- **Valdžios institucijos (37 vieta):**

Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinti įstatymai dėl sutelktinio finansavimo, užsieniečių teisinės padėties bei papildomi įstatymai finansinių technologijų industrijai², pavyzdžiui, patvirtintos supaprastintos procedūros elektroninių pinigų ir mokėjimų institucijoms gauti licencijas veiklai, priimti teisės aktai, reglamentuojantys tarpusavio skolinimosi platformų veiklą, leidžiančia itin greitai sutvarkyti visus reikiamus dokumentus. Pasaulio inovacijų indekso duomenimis, Lietuvos Respublika yra viena lyderiaujančių (8 vieta pasaulyje) pagal palankias verslo steigimo sąlygas šalyje, tačiau šio tyrimo metu nebuvo atsižvelgta į kėblius Lietuvoje esančius migracijos įstatymus bei procesus, apsunkintus reikalavimus užsieniečiams iš trečiųjų šalių, siekiančiams steigti verslus šalyje.

- **Kūrybinis našumas inovacijose (37 vieta):**

Lietuva yra vertinama už stiprų našumą verslo (26 vieta) bei organizacinių (19 vieta) modelių, skirtų informacinių ir komunikacijų technologijų (ICT) rinkoms, sukūrimą bei vystymą. Rezultatą stiprina didelis skaičius sukurtų pilnametražių filmų bei į YouTube platformą įkeltų vaizdo įrašų vienam milijonui gyventojų (23 vieta abiejuose reitinguose). Nepaisant didelio

² <https://finmin.lrv.lt/lt/naujienos/valstybes-institucijos-didina-demesi-naujoms-finansinems-technologijoms-ir-fintech-sektorius-pletrai-lietuvoje>

Lietuvos piliečių įsitraukimo į jau sukurtų technologijų naudojimą, retas gyventojas sukuria naują patentą ar intelektinę nuosavybę.

- **Verslo aplinka (48 vieta):**

Nors Lietuvos Respublika yra laikoma vidutiniokoje šitame reitinge, čia matome keletą įdomių rodiklių. Lietuva, pagal moterų, turinčių aukštesnį nei pagrindinį išsilavinimą, procentą darbo rinkoje užima 6 vietą ir 12 vietą pagal užsienio kapitalo skiriamas investicijas moksliniams tyrimams šalies viduje. Paradoksalu, tačiau skaudžiausios Lietuvos vietos yra tiesioginės užsienio kapitalo investicijos pagal BVP vienam gyventojui (106 vieta), aukštųjų technologijų importas (92 vieta) bei menkas patentų bei intelektinės nuosavybės sukūrimas (92 vieta).

- **Rinka (53 vieta):**

Maža rinkos vertė (85 vieta) bei maža biržos akcijų prekyba (64 vieta) GII vertina kaip vienas iš Lietuvos silpnybių (64 vieta). Nepaisant šių rodiklių, atkreipiamas dėmesys, kad Lietuva turi palankias sąlygas inovatyvaus verslo plėtrai - šalyje egzistuoja tam skirta infrastruktūra, aukštos kvalifikacijos darbuotojai, galimybė pasiekti 700+ milijonų vartotojų rinką ES bei NVS regionuose.

- **Žinių bei technologijų našumas (60 vieta):**

Lietuvos reitingas šioje kategorijoje signalizuoja apie švietimo sistemos problemas. Vienas iš prasčiausių rodiklių - mažas informacinių, kompiuterinių bei telekomunikacinių technologijų paslaugų eksportas, jam skiriama 88 vieta. Kita vertus, bendras aukštųjų technologijų eksportas yra 32 vietoje. Tai leidžia daryti prielaidą, kad Lietuvos piliečiai yra pajėgūs kurti aukštos pridėtinės vertės išmaniuosius produktus, tačiau dėl kompetencijų trūkumo kitose, pavyzdžiui su verslu susijusiose srityse, dažnai užveria vartus į pasaulines rinkas.

Ketvirtus metus iš eilės augantis Lietuvos reitingas inovacijų indekse aiškiai rodo, kad mes einame teisinga kryptimi, tačiau ne viena iš šių rodiklio sudedamųjų dalių rodo, jog turime kur tobulėti. Lietuvoje matome investicijas į švietimą, inovacijų plėtrai sutelkta infrastruktūra, o šalies gyventojai yra žinomi dėl savo talento ir įvairiose į Lietuvą atėjusiose tarptautinėse įmonėse, tačiau prastai sekasi efektyviai didinti žinių bei technologijų našumą. Siekiant aukštesnių rodiklių inovacijų srityje, siūloma skatinti kurti daugiau naujų produktų bei patentų, o taip pat gerinant Lietuvos investicinę aplinką.

1.1 Inovacijų plėtros skatinimo priemonė: startuoliai

Pasaulio praktikoje, startuoliai, smulkūs bei vidutiniai verslai aukštųjų technologijų srityse, yra laikomi inovacijų pionieriai. Lietuvoje, tokio pobūdžio verslo skatinimas taip pat pabrėžtas strateginiuose dokumentuose:

- Ūkio ministerijos Verslumo veiksmų planas (2 uždavinys, 31 punktas);
- LR Vyriausybės Inovacijų plėtros 2014-2020 metų programą (3 uždavinys, 17 punktas).

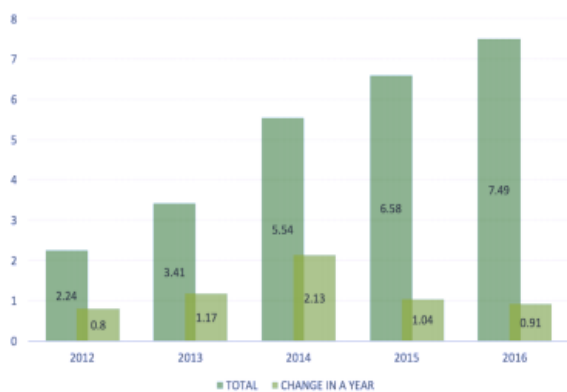
Startuolių ekosistemos plėtra gali teigiamai prisidėti ir prie Lietuvos piliečių kompetencijų gerinimo bei skatinti technologijų našumą - reitingą, kuriame Lietuvai šiuo metu pasitempti reikia labiausiai. Duomenis apie Lietuvos startuolių ekosistemą VŠĮ „Versli Lietuva“ departamentas „Startup Lithuania“ renka nuo 2012 metų.

Startuolių skaičiaus pokytis Lietuvoje 2012 - 2016 m. („Startup Lithuania“)

Jų duomenimis, 2016 metais, startuolių skaičius Lietuvoje jau viršijo 300, matomas ryškus ekosistemos augimas kasmet. Ekosistemos plėtrą taip pat matome per naujų technologijų parkus, naujai atsidariusių Vilniuje - „Vilnius Tech Park“ ir „Rise Vilnius Barclays“ kurie atvėrė dideles erdves startuoliams bei kūrybininkams.

Natūrali ekosistemos plėtra neša tiesioginę naudą ekonomikai, kuomet matome didėjanti darbuotojų, įdarbintų tokio pobūdžio versluose, skaičių. 2016 metų pabaigoje pasiekė 1560-

Startuolių darbuotojų sumokėti mokesčiai 2012 - 2016 m. („Startup Lithuania“)

ies darbuotojų, o bendros startuolių pajamos šiemet viršijo ir 35 mln. EUR. Tai prisideda prie augančios ekonomikos, tiesiogiai per biudžeto papildymą sumokant mokesčius. Prognozuojama, kad į valstybės biudžetą 2016 metais bus sumokėta 7.5 mln. EUR darbuotojų mokesčių.

Inovacijos Lietuvoje - santrauka

- Lietuva užiima prastas vietas inovacijų švieslentėje, dėl prasto turimo žmogiškojo kapitalo išnaudojimo, ypatingai kuriant naujus patentus bei intelektinę nuosavybę.
- Pagal inovacijų rodiklio subreitingus, gerai įvertintas investicijų kiekis į švietimą žmogui, tačiau tokie rodikliai kaip verslo aplinka bei žinių našumas trukdo Lietuvos augimui šiame rodiklyje;
- Viena iš priemonių skatinant inovacijų plėtrą, aukštą pridėtinę vertę kuriantys startuoliai, kurie prisideda prie Lietuvos ekonomikos augimo mokant mokesčius;
- Lietuvos Vyriausybė pripažįsta startuolių ekosistemos plėtrą kaip vieną iš prioritetų, kurį reikia skatinti;
- Strateginiuose dokumentuose numatytos priemonės, skatinti ekosistemos plėtrą prisitraukiant startuolius iš užsienio valstybių.

2. Problematika II dalis: Lietuvos demografinės, talentų trūkumo problemos, bei sprendimus varžančios migracijos sąlygos

Lietuvos statistikos departamento duomenimis³, 2016 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 2,89 mln. žmonių, per vienerius metus (nuo 2015 metų), gyventojų sumažėjo net 32,7 tūkst. arba 1,1 procento. Taip pat matome, jog viena didžiausių mirtingumo (1 vieta vyrai, 5 vieta moterys) bei prasčiausių gimstamumo situacijų Europos Sąjungoje, brėžia niūrią Lietuvos demografinę ateitį - prognozuojama, kad 2040 m. Lietuvos populiacija bus trečdaliu mažesnė (-31%)⁴. Artimiausiais dešimtmečiais Lietuvoje ryškiausiai mažės darbingo amžiaus gyventojų – 2040 m. jie tesudarys 55% populiacijos, o tai reiškia, kad per 23 metus prarasime apie 83 tūkst. darbingo amžiaus žmonių, vidutiniškai po kiek daugiau nei 3 600 kasmet.

Taip pat, dėl didelio emigracijos masto Lietuva kenčia protų nutekėjimą - šalis netenka daug įvairių sričių specialistų, dažnas jų įsivirtina įvairiose Europos Sąjungos šalyse, taip pat JAV, Kanadoje, Australijoje, Naujoje Zelandijoje ir kitose išsivysčiusiose šalyse. Dėl šių priežasčių, darbo rinkos pasiūlos tendencijos signalizuoja pavojų jau šiandien - darbdaviai Lietuvoje vis labiau pabrėžia darbo jėgos trūkumo problemą. „Spinter“ tyrimo⁵ apie visuomenės nuomonę dėl darbo santykių reguliavimo taikymo praktikoje metu buvo išaiškinta, kad net 69%

³ <http://www.ve.lt/naujienos/nuomones/nuomones/lietuvos-populiacijos-nykimo-tempai-nemazeja-1434927/>

⁴ Eurostat, 2015

⁵ Spinter tyrimai, Visuomenės nuomonės tyrimas dėl darbo santykių reguliavimo taikymo praktikoje, 2014 m.

darbdavių vieningai sutaria, **jog kvalifikuotų žmonių stygius yra labiausiai verslo plėtrą varžantis veiksnys Lietuvoje.**

2.2 Vienas iš sprendimų - imigracijos skatinimas

Siekiant bent iš dalies atsverti didelius emigracijos srautus bei mažą gyventojų gimstamumą ir patenkinti kvalifikuotos darbo jėgos paklausą, Lietuva gali sekti pasaulio tendencijomis, siekiant konkuruoti dėl talentų, ir siekti prisitraukti reikalingų darbuotojų bei verslininkų iš trečiųjų šalių.

Europos migracijos tinklo duomenys rodo⁶, kad užsieniečiams išduodamų leidimų dirbti Lietuvoje skaičius augo nuo 1800 (2010 m.) iki 5000 (2014 m.). Tačiau absoliuti dauguma atvykėlių dirba vidutinės arba žemos kvalifikacijos darbus: krovinių vežimo transporto priemonių vairuotojai sudaro net 80% darbuotojų, kitos populiarios specialybės yra suvirintojai (4%) ir virėjai (3%). Į šalį atvykusių verslininkų iš trečiųjų šalių skaičius sudaro mažiau nei 1-ą procentą. 2015 m. siekiant išsiaiškinti to priežastis, Tarptautinės migracijos organizacijai priklausančio Lietuvos socialinių tyrimų centro studijos atlikto tyrimo⁷, apie verslo ir investicijų pritraukimą į šalį, metu, buvo apklausta Lietuvoje jau esančių verslininkus iš ne ES šalių apie kylančias problemas. Trečiųjų šalių piliečiai, teikę paraiškas dėl laikino leidimo Lietuvos Respublikoje suteikimo, dažnai įvardina tris esmines problemas:

- Lietuvos **Migracijos departamento darbuotojų** bei kitų imigracijos procese dalyvaujančių institucijų **požiūris bei profesionalumo trūkumas**;
- **Migracijos procedūrų trukmė bei sudėtingumas.** Dažnai yra nepaisomi teisės aktų nustatyti paraiškų nagrinėjimo terminai, užsieniečiams tenka pateikti didelį kiekį dokumentų. Dažnai atvejais yra prašoma ir įmonei jautrios informacijos, pavyzdžiui, banko sąskaitos išrašo;
- Greitai **besikeičiančios migracijos procedūros** bei įstatymai.

Dauguma tyrime dalyvavusių verslininkų mano, kad migracijos reguliavimas neatsižvelgia į realius ir besikeičiančius verslo poreikius. Užsieniečiai verslininkai pastebi, kad migracijos srityje formuojasi ydinga praktika, kai paprasčiau yra gauti leidimą laikinai gyventi kuriant fiktyvias įmones, skiriant fiktyvius direktorius, nei laikantis numatytų procedūrų. Atvykimo sistema yra sudėtinga, todėl atvykstantys ieško įstatymo spragų. Taip pat nurodoma, kad

⁶ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/lt

⁷ http://www.iom.lt/images/publikacijos/failai/1444035740_Studija%20LT.pdf

egzistuojanti sistema neatrodo skaidri: migracijos procedūros dažnai keičiasi, yra neaiškios ir biurokратиškos, reikalaujama daug dokumentų, gaištamas laikas eilėse ir aiškinantis su pareigūnais. Dėl šių priežasčių, retas užsienietis išsiverčia be papildomas lėšas kainuojančių teisininkų paslaugų. Dažnai, visa tai ilgina procedūras, kurios užtrunka ilgiau nei numatyta teisės aktuose⁸, o tai turi įtakos į kokią nuomonę užsienietis susidarys apie visą šalies administravimo sistemą ir Lietuvos institucijų įvaizdį.

Taip pat verta paminėti, jog siekiant užkirsti kelią fiktyvių įmonių steigimui Lietuvoje bei naudotis Lietuva kaip tiltu į Šengeno zoną, buvo imtasi įvairių apribojimų bei patikrinimų migracijos procedūrų metu. Vėl „Investuok Lietuvoje“ duomenimis⁹, **šiuo metu Lietuva turi vieną griežčiausių ir sunkiausiai įgyvendinamų fiktyvių įmonių nustatymo tvarkų, kuri vertintina kaip apsunkinanti investicinę aplinką.** Pirmiausia reikalaujama dokumentų, kurių reikšmė ne visą laiką pagrįsta (pvz., profesinę patirtį arba kvalifikaciją būti įmonės vadovu patvirtinantys dokumentai). Reikalaujama įmonės konfidencialios informacijos (pvz., banko sąskaitų išrašai arba ūkinę veiklą patvirtinančios sutartys).

Pastaraisiais metais Lietuvoje priimti migracijos įstatymai siekė mažinti fiktyvių įmonių steigimą ir užkirsti kelią užsieniečių srautui į Šengeno zoną. Vis dėl to migracijos įstatymų sugriežtinimas neigiamai atsiliepė legalia veikla šalyje norintiems užsiiminti užsieniečiams, kurie dažniausiai steigia smulkaus ir vidutinio dydžio verslus. Manoma, kad ydinga ekonominės migracijos politikos formavimo praktika, kai politiką formuoja už saugumą atsakingos institucijos (LR Vidaus reikalų ministerija) ir pirmiausia dominuoja nelegalios migracijos prevencijos nuostatos, o už ekonomikos plėtrą atsakingos institucijos (LR Ūkio ministerija), kurios turėtų numatyti aiškias migracijos politikos gaires (kas, beje, daroma daugelyje ES šalių), šiuose procesuose beveik nedalyvauja¹⁰.

2.3 Migracijos LR įstatymų apžvalga

- ***Iki 2014 m. lapkričio 1 d.***

Lietuva taikė gana liberalią užsieniečių verslininkų atvykimo tvarką ir neturėjo priemonių, kurios leistų dar prieš atvykstant nustatyti, ar užsieniečio steigiamas verslas yra realus. Per

⁸ DELFI.lt, „Rusui užteko metų, kad pakeistų nuomonę apie Lietuvą“. Plačiau: <http://www.delfi.lt/verslas/verslas/rusui-uzteko-metu-kad-pakeistu-nuomone-apie-lietuva.d?id=68368280>

⁹ <http://www.investlithuania.com/wp-content/uploads/2016/03/Investicine-aplinka.-Prioritetai-ir-butini-pokyciai.pdf>

¹⁰ http://www.iom.lt/images/publikacijos/failai/1444035740_Studija%20LT.pdf

kelerius metus labai padaugėjo užsieniečių, kurie į Lietuvą atvykdavo ne vykdyti realios veiklos, bet gauti leidimą laikinai gyventi ir taip įgyti teisę judėti Šengeno erdvėje. Tuomet Vidaus reikalų ministerija pateikė įstatymo siūlymus, kurie užkirstų kelią šiam piktnaudžiavimui esama migracijos padėtimi.

Įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nenumato atskiro atvykimo pagrindo užsieniečiams, kurie siekia tik investuoti Lietuvoje, – vien lėšų investavimas (pvz., į nekilnojamą turtą, obligacijas ir pan.) nebūtų pakankamas pagrindas kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi. Įstatymas numato atvykimo pagrindą užsieniečiui, kuris yra įsitraukęs į Lietuvą registruotos įmonės valdymą (pvz., jeigu jis yra įmonės vadovas, valdybos narys, akcininkas, kuriam priklauso akcijų už ne mažiau kaip 1/3 įstatinio kapitalo), tačiau aktyvios tokių užsieniečių pritraukimo programos nėra.

- **2014 m. lapkričio 1 d - 2016 m. rugsėjo 14 d.**

Įstatymo pakeitimais buvo siekiama dviejų tikslų: pirma, užkirsti kelią piktnaudžiavimui esančiomis migracijos įstatymų spragomis ir, antra, skatinti atvykti tik rimtų ketinimų turinčius verslininkus. Todėl visiems užsieniečiams verslininkams buvo pradėti taikyti nauji reikalavimai, kurių pagrindiniai yra:

- 1) įmonė turi vykdyti veiklą bent 6 mėn. prieš kreipiantis dėl leidimo laikinai gyventi;
- 2) įmonėje turi būti įsteigtos ne mažiau kaip trys darbo vietos, kuriose būtų įdarbinti Lietuvos gyventojai;
- 3) įmonės įstatinis kapitalas turi būti ne mažiau kaip 28 tūkst. eurų, iš kurių ne mažiau kaip 14 tūkst. – užsieniečio investuotos nuosavos lėšos ar kitas turtas.

Kiti svarbūs aspektai, padedantys įvertinti užsieniečio ketinimus (verslo plano turėjimas, kalbos mokėjimas), Lietuvoje sistemingai nėra taikomi, jie palikti konsulinių įstaigų arba migracijos pareigūnų diskrecijai. Įstatymo pakeitimai nenumatė jokių priemonių, skirtų verslui pritraukti.

Manoma, kad šioje srityje potencialo tobulėti tikrai yra, joulab, kad pastaruju metu nepasitenkinimą nekonkurencingomis imigracijos procedūromis spaudoje¹¹spaudoje vis dažniau reiškia ne tik veikiančių paslaugų centrų atstovai, bet ir besikuriančios žaidimų kūrėjų industrijos, startuolių bendruomenės nariai. Dėl verslo pobūdžio minėti aukšti migracijos reikalavimai laikomi itin nepalankiais įmonėms tik pradedančioms vystyti veiklą, inovatyviems

¹¹http://www.investorsforum.lt/files/documents/Pasi%C5%ABlymai/Darbo%20santykiai/DI_treij_ali_specialist_ir_moni_vadov_i_migracijos_procedr.pdf

startuoliams, kurių pridėtinė vertė Lietuvos ekonomikai minėta pirmoje problematikos dalyje. Pavyzdžiui, startuolis gali kelis metus plėsti verslą nereikalaujant papildomų resursų, tačiau pasiekti įpūdingus rezultatus, plečiant savo klientų skaičių.

Matome, jog ilgos procedūros, administracinė našta ir pertekliniai reikalavimai taikomi užsieniečiui apibūdina dabartinį imigracijos procedūrų reglamentavimą. Praktikoje, užsieniečiai skundžiasi specialistais, atsakingais už užsieniečių prašymų nagrinėjimą, procedūrų trumės bei sudėtingumu. Aukšti migracijos reikalavimai atitinkamai varžo verslo plėtrą, kas pasirodo Lietuvos gebėjime pritraukti talentus į šalį. Pagal tai, Lietuva šiuo metu vos 47 vietą iš 118 valstybių pasaulio talent konkurencingumo reitinge ir lygiuojasi su tokiomis valstybėmis kaip Makedonija, Moldova ar Libija.

Demografijos ir migracijos sąlygų problemų Lietuvoje santrauka

- Dideli emigracijos mąstai ir mažas gimstamumas ilgainiui stipriai sukrės darbo rinką - darbingo amžiaus žmonių dalis ir toliau stipriai mažės;
- Siekiant išvengti fiktyvių įmonių steigimosi, sukurtos dar aukštesnės reguliavimo sąlygos, kurios gali kenkti ketinantiems atvykti verslininkams ateityje;
- Iki 2016m rugsėjo 14d užsieniečiams norintiems atvykti ir vykdyti verslo veiklą Lietuvoje, privaloma įmonėje įdarbinti bent tris Lietuvos pilnu etatu, bei turėti bent 28 000 EUR kapitalo
- Startuolių verslo veikla remiasi sparčios plėtros modeliu (plėtra nedidinant kaštų). Dėl šios natūros įmonės nebūtinai įdarbina tam tikrą skaičių darbuotojų, ar turi investuoti nustatytą sumą kapitalo, kad pasiektų rezultatus.
- Aukšti migracijos reikalavimai bei darbuotojų profesionalumo stoka trukdo į šalį atsivežti talentingus užsieniečius iš trečiųjų šalių, galinčius atnešti realią pridėtinę ekonominę naudą.

3. Pasaulinės tendencijos: kova dėl inovacijas nešančių startuolių, lengvinant migracijos sąlygas

Labiausiai pažengusios pasaulio valstybės nuolat varžosi dėl inovatyviausių idėjų, didžiausią pelną nešančių produktų bei geriausių talentų. Siekiant prisitraukti išskirtinius protus, valstybės varžosi tarpusavyje, kuriant specialias priemones skirtas prisitraukti protus iš užsienio valstybių. Vyriausybės stengiasi talentams suteikti perlokavimo paslaugas, skirti nemokamas darbo vietas, nemokamai konsultuoti verslo plėtros bei kitais klausimais. Viena iš populiarėjančių priemonių - kuriamos migracijos lengvatos, asmenims kurie pildo reikiamą

paklausą. Po truputį įsigalėja nauja tendencija: kuo svarbesnis darbuotojas, kuo didesnės jo kompetencijos, mokamas atlygis bei atnešama pridėtinė ekonominė, socialinė bei kita vertė, tuo lengvesnių migracijos sąlygų šis žmogus gali tikėtis.

Viena iš jau taikomų Lietuvoje migracijos lengvatų aukštos kvalifikacijos darbuotojams yra šiuo metu išduodama ES Mėlynoji kortelė (angl. EU Blue Card), skirta aukštos kvalifikacijos darbuotojams, turintiems arba ieškantiems darbo Lietuvos Respublikoje. Užsienietis, norėdamas gauti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, mėlynosios kortelės pagrindu privalo atitikti šiuos kriterijus:

- Turėti aukštojo mokslo diplomą;
- Turėti darbo sutartį už ne mažesnę kaip 1,470 EUR mėnesinę algą.

Ši kortelė, t. y. leidimas gyventi šiuo metu yra išduodama visoje Europos Sąjungoje, išskyrus Daniją, Airiją bei Jungtinę Karalystę.

Kitas būdas prisivilioti aukštos kvalifikacijos talentus yra sudaryti palankias sąlygas užsienio investuotojams steigti ir plėtoti verslą šalyje. „Doing Business“ duomenimis,¹² šiandien Lietuva yra patenka tarp 25 šalių dėl palankių įmonės atidarymo šalyje sąlygų sudarymo. Pastaraisiais metais buvo stengiamasi maksimaliai mažinti biurokratizmą bei didžiąją dalį paslaugų perkelti į internetinę erdvę. Visas procesas dabar užtruks iki 3 dienų. Užsienio pilietis iš ne Europos ekonominės bendrijos, norėdamas įkurti įmonę Lietuvoje, privalo turėti 28,000 EUR pradinį kapitalą bei įdarbinti 3 Lietuvos pilietybę turinčius darbuotojus. Planuojama, kad ateityje šie reikalavimai taps dar mažesni ir užteks įdarbinti tik vieną gyventoją. Panašūs reikalavimai šiuo metu yra taikomi ir kitose ES šalyse, kinta tik darbuotojo bruto mėnesinis atlygis, investicinio kapitalo suma.

Sudėtingos kapitalo ir darbuotojų sąlygos verslo steigimui piliečiams iš trečiųjų šalių, riboja galimybes į šalį atsivežti technologinius startuolius. Startuolis, kaip įmonė ar kuriamas produktas, dažnai apseina ir be didelio pradinio kapitalo, o taip pat neretai startuoliams, ypatingai esančiams pradinėse fazėse daugiau darbuotojų paprasčiausiai nereikia, nes jų verslo modelis yra paremtas gebėjimų greitai plėsti savo rinką globaliu mastu, dažniau tai atliekant skaitmeninėje erdvėje nei fiziškai.

Įvairių šalių vyriausybės, atsižvelgusios į startuolių natūrą, jų potencialą bei pačius sėkmingiausius pavyzdžius kaip *Uber*, *Facebook* bei *AirBnb*, pradeda vis rimčiau vertinti

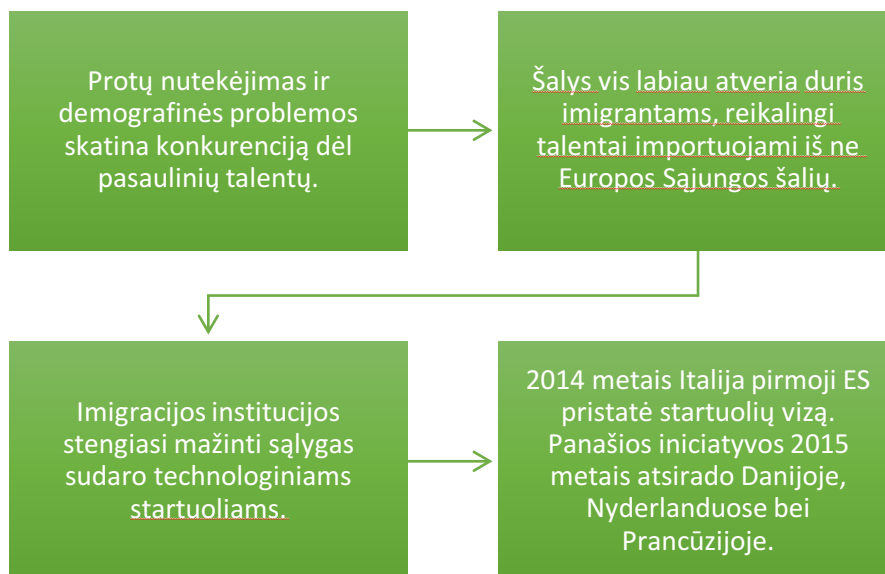
¹² <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/lithuania#starting-a-business>

startuolių svarbą ekonominei bei socialinei plėtrai. Dėl to, pasaulyje pradėjo matytis įvairios migracinės lengvatos, skirtos išskirtinai technologiniams startuoliams. Šios lengvatos dažnai vadinamos startuolių vizomis (angl. Startup Visa). Startuolių vizos, įvairiomis formomis jau yra taikomos 13 pasaulio bei 7 Europos Sąjungos šalyse.

- ES:
 - Danija;
 - Nyderlandai;
 - Prancūzija;
 - Ispanija;
 - Jungtinė Karalystė;
 - Italija;
 - Airija.
- Ne ES:
 - Kanada;
 - Singapūras;
 - Čilė;
 - Australija;
 - Naujoji Zelandija;
 - JAV.

Pati iniciatyva ir jos konceptas yra ganėtinai naujas - startuolių vizos įgyvendinimo Europos Sąjungoje pradininkė yra laikoma Italija, oficialiai pradėjusi teikti šias migracijos lengvatas 2014 m. Prie jos jau 2015 m. prisijungė ir Danija, Nyderlandai bei Prancūzija. 2016 m. apie startuolių vizos diegimą ateityje pasiskelbė ir daugiau Europos Sąjungos šalių, tarp jų yra ir Estija.

Pasaulinė migracijos ir talentų traukos tendencijos santrauka

4. Esamos situacijos išvados

Lietuvos inovacijų švieslė rodo, jog nors šalis daro progresą kiekvienais metais, ekspertų vertinimu, tai lėtas progresas. Pažvelgus giliau, į GII rodiklio sudedamąsias dalis, matome, jog LR atsilieka labiausiai verslo aplinkos, rinkos vertės bei žinių ir technologijų našumo subreitinguose. Tačiau viena iš priemonių nešanti inovacijas, startuoliai. Jų pritraukimą į LR Vyriausybė pripažįsta tiesiogine ekonomikos augimo priemone.

Pagal reitingus, Lietuva turi sąlyginai dideles investicijas į švietimą, valdžios institucijų palaikymas kryptingai didėja teisinga linkme, o šalyje esanti infrastruktūra turėtų tapti ideali terpė startuoliams iš trečiųjų šalių steigti savo įmones būtent Lietuvoje. Tačiau realų šios politikos įgyvendinimą ir atitikimą šalies poreikiams ekspertai vertino gana skeptiškai, juolab, kad Lietuvos inovacijų poveikis ekonomikai yra vienas mažiausių ES¹³.

Tuo pačiu, dauguma ekspertų pabrėžia, kad skatinti užsieniečių verslininkų ir investuotojų į Lietuvą pritraukti būtina, nes tai yra vienas svarbiausių valstybės ekonominės plėtros ir saugumo ramsčių¹⁴. Vienas iš būdų atverti duris kvalifikuotiems darbuotojams bei aukštą pridėtinę vertę galintiems sukurti smulkiems verslininkams yra numatyti efektyvią ir lanksčią aukštos kvalifikacijos nustatymo tvarką bei atskirą procedūrą startuolių perkėlimui. Nors tokie sprendimai didelės realios pridėtinės vertės trumpuoju laikotarpiu gali ir neduoti, tačiau gali būti labai naudingi kuriant ir komunikuojant Lietuvos kaip atviros verslui šalies įvaizdį.

Esama situacija signalizuoja, jog migracijos politikos vystimasis, ženkliai prisidėtų prie investicinės aplinkos gerinimo bei prisidėtų prie Lietuvos konkurencingumo išlaikymo bei stiprinimo globaliu mastu. Tuo tarpu, galime sekti pasaulines tendencijas šiose srityse. Vienas iš siūlomų sprendimo būdų, tai skatinti būtent inovacijas nešantį startuolių verslą, prisitraukiant jį iš trečiųjų šalių.

5. Sprendimas: nuo 2016 m. rugsėjo 14 d.

Lietuvos siekis įsitraukti į kovą dėl užsienio startuolių atsispindėjo 2016 m. rugsėjo 14 d. Seimo priimtame įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. XII-2609 45 str. 1 pakeitime, suteikiančiame pagrindą kurti lengvatines migracijas sąlygas užsieniečiams, ketinantiems Lietuvos Respublikoje užsiimti teisėta su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu susijusia veikla. Įstatymo pakeitimas tampa realiu pagrindu diegti Lietuvos startuolio vizos koncepciją ir žengti žingsnį LR Vyriausybės

¹³ 2013 m. kovo 21 d. Europos Komisijos komunikatas „Inovacijų sąjungos būklė 2012. Pokyčių spartinimas“ Nr. KOM(2013) 149

¹⁴ http://www.iom.lt/images/publikacijos/failai/1444035740_Studija%20LT.pdf

Inovacijų plėtros 2014-2020 metų programos išpildymo link, prisijungiant prie konkurencinės kovos su kitomis ES valstybėmis.

II DALIS: UŽSIENIO ŠALIŲ ANALIZĖ

6. Kas yra startuolių viza?

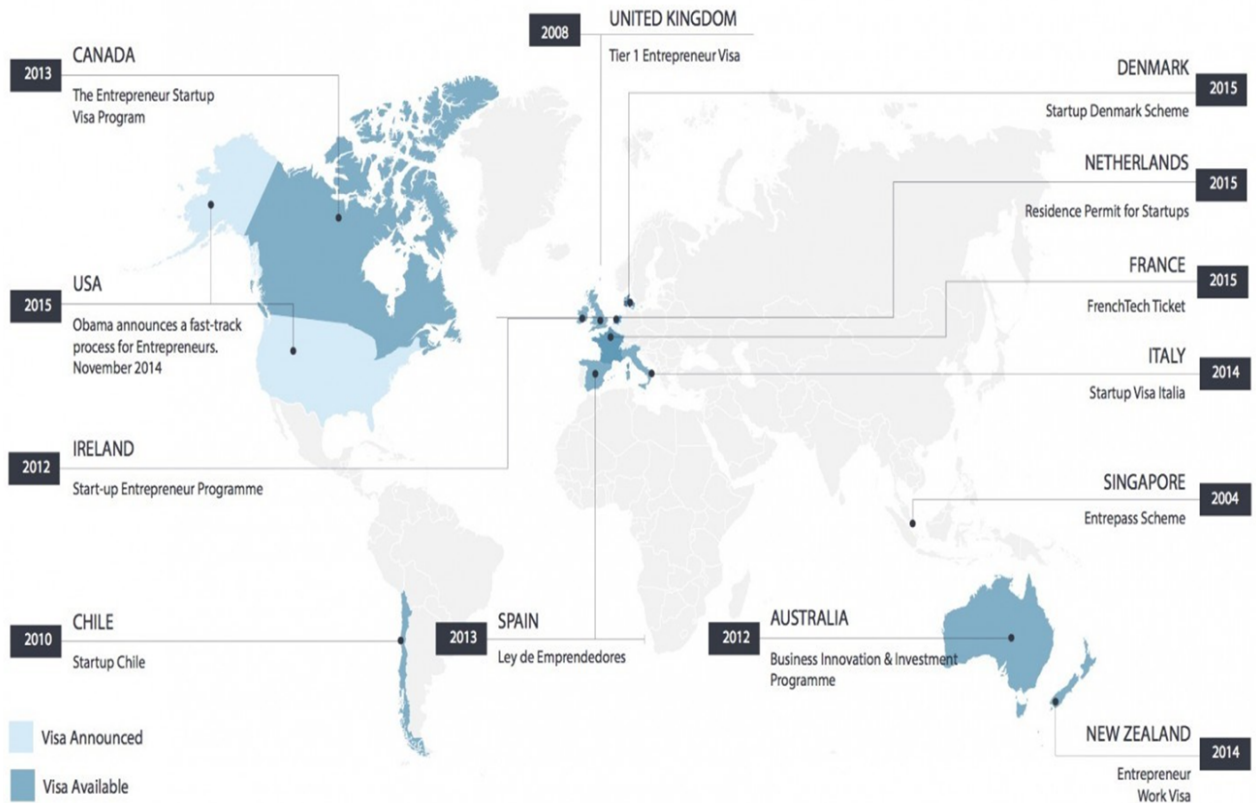
Praktikoje, asmuo norintis gauti leidimą gyventi šalyje ir atvykti verslo pagrindais, turi atitikti kiekvienos šalies nustatytus reikalavimus. Šie taikomi tiek asmeniui, tiek verslui – reikalaujamas nustatytas kapitalo dydis, nurodytas įmonės veiklos laikotarpis ar kt.

Inovatyvių startuolių atveju, nustatytas darbuotojų skaičius ar minimalus kapitalo dydis, dažnai atvejais nebūtinai siejasi su pasiektais rezultatais. Dėl to, aukšti migracijos reikalavimai trukdo inovacijas kuriantiems užsieniečiams atvykti į šalį ir plėtoti verslą.

Pasaulio tendencijos rodo ir modernų šios problemos sprendimą - migracijos sąlygų lengvas taikomas būtent inovatyviems startuoliams. Šios iniciatyvos, dažnai minimos būtent kaip **startuolių vizos**.

Singapūras, dažnai minimas kaip viena patraukliausių verslui valstybė, apie migracijos lengvas pagalvojo dar šio amžiaus pradžioje. 2004 m. pradėjusi veikti verslininkų programa (angl. Entrepass Scheme) suteikė progą verslininkams iš užsienio gauti leidimą laikinai gyventi šalyje, o migracijos sąlygos tapo supaprastintos ir palankios atvykėlių atžvilgiu. Panašios programos po truputį pradėjo atsirasti ir kitose valstybėse - Naujojoje Zelandijoje, Čilėje, Australijoje bei Kanadoje, o taip pat ir Europos Sąjungoje. Danija, Prancūzija, Nyderlandai bei Italija, matydamos aiškų pridėtinės ekonominės bei socialinės vertės potencialą, pradėjo diegti įvairias migracijos lengvatų sudarymo programas, skirtas skatinti pradedančiųjų technologinių bendrovių (startuolių) pritraukimą į savo valstybes. Siekiant sukurti optimaliausią startuolių traukos modelį Lietuvos Respublikai, galima pasinaudoti gerąja užsienio šalių praktika, apžvelgti jų proceso veikimo dalyvius bei rasti jų atitikmenis tarp Lietuvos institucijų.

Šalys, siūlančios startuolių vizą¹⁵

Kaip tai atrodo?

Startuolio vizos veikimo principas – vertinti žmogaus leidimą atvykti į šalį pagal veiklą kurią jis ketina užsiimti ir jos tinkamumą šalies darbo jėgos bei ekonominei paklausai. Tradicinius kapitalo bei darbuotojų įdarbinimo reikalavimus valstybės keičia verslo veiklos ar idėjos bei žmonių kompetencija įgyvendinti projektą vertinimu. Gavus patvirtinimą dėl idėjos ar verslo atitikimo bei potencialios ekonomines ar socialines naudos yra išduodamas sutikimas atvykti į šalį lengvesnėmis migracijos sąlygomis. Tai atsispindi dviem pagrindiniais proceso etapais kurių modelis pavaizduotas apačioje.

Verslo veiklos vertinimas

Dažniausiai atliekamas institucijos kuri atsakinga už startuolių veiklą, inovacijas arba ekonomiką.

Asmens patikra

Tikrinami asmens duomenys pagal standartinius migracijos saugumo reikalavimus atsakingoje institucijoje.

¹⁵ <https://blog.migreat.com/2015/01/09/countries-accepting-entrepreneurs-in-2015/>

Pirmoje dalyje, verslo veiklos vertinime, galima įžvelgti reikalavimų, paraiškos pateikimo, vertinimo sistemos ar kriterijų bei skatinimo priemonių, skirtumų.

Pagal šiuos skirtumus, Europoje ryškiausiai spindi trys startuolių vizos modeliai. Pirmasis sukurtas 2014 metais - Italijos, turi didžiausius reikalavimus, tuo tarpu paprasčiausiu yra laikomas Danijos modelis. Prancūzijos modelis veikia inkubatoriaus principu ir teikia ne tik leidimą gyventi šalyje, bet ir suteikia nemokamas darbo vietas, suteikia pinigines dotacijas, skirtas padengti relokacijos ir verslo steigimo kaštus.

7. ITALIJA

Italijos startuolių viza (angl. „Italia Startup Visa“) yra Italijos valdžios priimta iniciatyva, skirta pritraukti inovacijas kuriančius verslininkus iš viso pasaulio. Startuolių vizos strategijos siekis yra užtikrinti tvarų šalies augimą, technologinį vystymąsi bei nedarbo mažinimą, ypač jaunimo tarpe. Tikimasi, kad ši iniciatyva padės vystyti esamą verslo pasaulio bei socialinę kultūrą ir skatins inovacijų plėtrą Italijos verslo ekosistemoje.

Taikomi reikalavimai

Italijos vyriausybė taiko pačius griežčiausius reikalavimus tarp visų startuolių vizą ar panašią programą turinčių valstybių. Italija skiria ypatingą dėmesį paraišką teikiančių žmonių išsilavinimui, jų galimybėmis bendradarbiauti su mokslo įstaigomis, atlikti įvairius tyrimus.

Reikalavimai
<ul style="list-style-type: none">• <i>Inovatyvus startuolis, didelis dėmesys technologijoms</i>
<ul style="list-style-type: none">• <i>Didžiausias leidžiamas komandos dydis yra 3 žmonės</i>
<ul style="list-style-type: none">• <i>Bent vienas komandos narys privalo turėti daktaro laipsnį arba du iš trijų narių magistro laipsnį bei 3 metų darbo patirtį savo industrijoje</i>
<ul style="list-style-type: none">• <i>Turimas patentas arba intelektinė nuosavybė</i>
<ul style="list-style-type: none">• <i>Bent 15% investicijų skirti tyrimams bei vystymui</i>
<ul style="list-style-type: none">• <i>50,000 EUR pradinis kapitalas</i>

Paraiškos pateikimas

Pirmas būdas: Tiesioginė paraiška

Reikia parsiųsti paraiškos formą iš oficialios „Italia Startup Visa“ svetainės¹⁶. Registracijos formoje būtina pateikti savo išsilavinimo, darbo patirties informaciją ir detaliai aprašyti savo verslo idėją bei modelį, koks produktas yra kuriamas, kaip jis bus vystomas, kokios yra potencialios rinkos. Tuomet paraiška išsiunčiama elektroniniu paštu startuolių vizos techninei vertinimo komisijai (angl. Italia Startup Visa Technical Committee). Paraiškoje taip pat būtina pateikti dokumentuotus įrodymus dėl turimo finansavimo. Tai gali būti verslo angelai, rizikos kapitalo fondai, banko ar sertifikuoto inkubatoriaus patvirtinimas dėl šio verslo plėtrai skiriamo mažiausiai 50,000 EUR kapitalo.

Antras būdas: Paraiška per verslo inkubatorių

Teikiant paraišką būtina turėti sertifikuoto inkubatoriaus raštišką patvirtinimą, kuriame inkubatorius įsipareigoja priimti paraiškos teikėją į savo patalpas ir suteikti jam darbo vietą. Šiuo atveju yra pildoma kita paraiškos forma, kurioje nurodoma visa su inkubatoriumi susijusi informacija (angl. undertaking to host form). Forma yra siunčiama pasirinktam inkubatoriui, o sulaukus patvirtinimo, siunčiama minėtajai startuolių vizos techninei vertinimo komisijai. Startuoliui taip pat būtina pateikti turimo finansavimo dokumentus, mažiausiai 50,000 EUR.

Vertinimo komisija

Atranką vykdo Italijos Ūkio ministerija (angl. Ministry of Economic Development) ir jos suburta speciali vertinimo komisija. Komisijos sudėtis yra sudaryta iš viešojo bei privataus sektoriaus atstovų, turinčių patirties verslo plėtros, mokslinių tyrimų bei technologijų srityse.

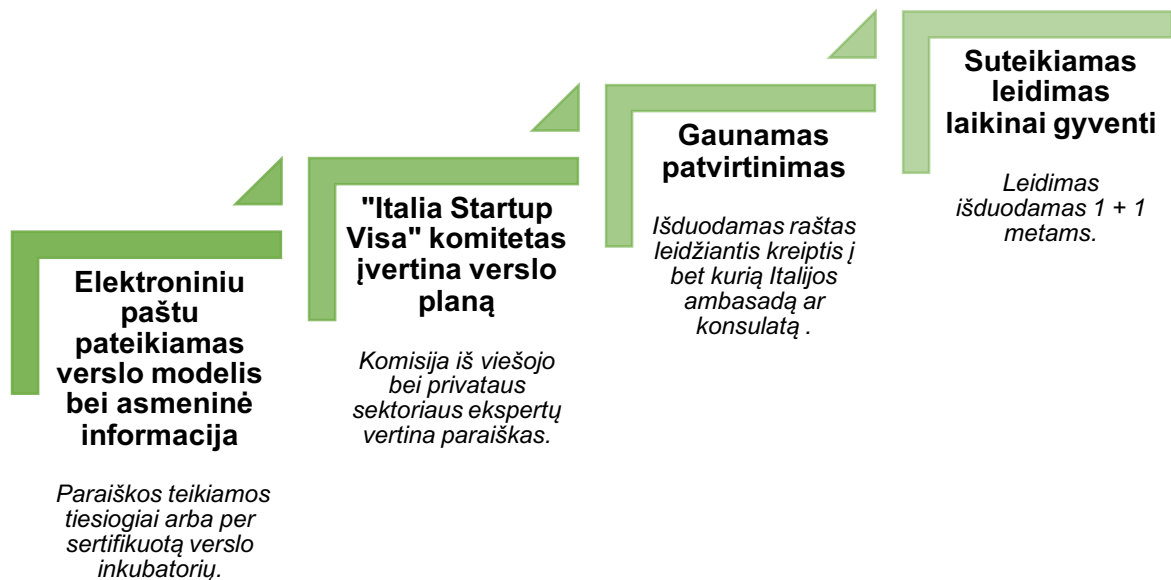
Vertinimo komisijos sudėtis

- *Rizikos kapitalo fondų atstovai*
- *Italijos mokslo ir technologijų parkų asociacija*
- *Italijos verslo angelų investuotojų asociacija*
- *Universitetinė mokslinių tyrimų bendrija*
- *Italijos akademinių verslo planų inkubatorių asociacija*

¹⁶ <http://italiastartupvisa.mise.gov.it/>

Italijos startuolių vizos proceso eiga

Norintis į Italiją atvykti užsienietis atitinkantis reikalavimus gali teikti savo paraišką elektroniniu paštu, kuomet jau yra pasitvirtinęs bendradarbiavimą su vienu iš Italijos startuolių inkubatorių arba jeigu ketina atvykti be pagalbos. Tuomet komisija, kuri suburta iš privataus sektoriaus bei viešojo sektoriaus ekspertų vertina paraiškas. Teigiamai įvertintas startuolis gauna oficialų raštą, su kuriuo jis turi teisę kreiptis į migracijos departamentą dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo pirmiems metams.

Kita informacija

Numatyta, kad proceso verslo vertinimo proceso trukmė nuo paraiškos teikimo iki galutinio atsakymo yra ne ilgesnė nei 30 kalendorinių dienų, neįskaitant migracijos asmens patikrinimo. Kaip papildomą skatinimo priemonę siūloma, įdarbinus vieną darbuotoją Italijos pilietį už 50,000 EUR ar didesnę metinę algą, Italijos valdžia kompensuoja 17,500 EUR darbuotojo atlyginimo pirmaisiais darbo metais. Sėkmės atveju, užsieniečiams suteikiamas laikinas leidimas gyventi 2 metų laikotarpiui, tačiau būtina teikti papildomą paraišką leidimo atnaujinimui po 1 metų.

8. DANIJA

2015 m. darbą pradėjusi „Start-up Denmark“ yra Danijos valdžios instituciją sukurta iniciatyva siekianti atviloti talentingus verslininkus ir skatinti didelio potencialo startuolius. Oficialiame puslapyje <http://www.startupdenmark.info/> teigiama, kad verslininkai iš trečiųjų šalių skatina ekonomikos augimą, kuria naujas darbo vietas ir mezga tarptautinius santykius su kitais startuoliais. Atvykę talentai ne tik didina Danijos konkurencingumą, bet ir sukelia revoliucijas ištisuose darbo sektoriuose. Danija turi visas startuoliams reikalingas sąlygas: verslo akseleratorius, bendradarbystės (angl. co-working) centrus, rizikos kapitalo fondus bei tyrimų centrus.

Taikomi reikalavimai

Danijos taikomi atrankos kriterijai yra vieni lanksčiausių - nėra jokio pradinio kapitalo reikalavimo, nėra prašoma minimalaus išsilavinimo.

Reikalavimai
<ul style="list-style-type: none"><i>Inovatyvus, aukštųjų technologijų startuolis</i>
<ul style="list-style-type: none"><i>Didelis plėtros potencialas globaliu mastu (ang – scalability)</i>
<ul style="list-style-type: none"><i>Didžiausias leidžiamas komandos dydis yra 2 žmonės</i>
<ul style="list-style-type: none"><i>Verslui netaikomas minimalus kapitalo reikalavimas, tačiau būtina įrodyti, kad asmuo turi užtektinai lėšų save finansiškai išlaikyti.</i>

Paraiškos pateikimas

Paraiškos yra teikiamos per oficialų „Start-up Denmark“ puslapį¹⁷, kurio procesą kuruoja tarptautinė startuolių anketų platforma „YouNoodle“. Ji priima, administruoja bei vertina startuolių paraiškas įvairiems konkursams globaliu mastu. Pasinaudodami savo ekspertais jie atlieka startuolio paraiškos analizę ir rezultatus pateikia „Start-up Denmark“, kuri atlieka galutinį sprendimą dėl startuolio įsileidimo į šalį.

Vertinimo komisija

Paraiškas toliau vertina Danijos viešojo sektoriaus ekspertai, turintys patirties startuolių ir verslo plėtros klausimais. Vertinimo komisiją tvirtina Danijos Ūkio ministerija (angl. Ministry of Business and Growth). Siekiant užtikrinti objektyvų vertinimą, komisijos sudėtis yra dažnai keičiama ir nėra pririšta prie jokių institucijų.

Komisija vertina pagal 5 kriterijus skirdama nuo 1 (mažiausias) iki 5 (didžiausias) balų. Paraiška privalo sulaukti 4.0 balų vidurkio ir nei vienas iš vertinimo kriterijų negali būti mažesnis nei 3.0.

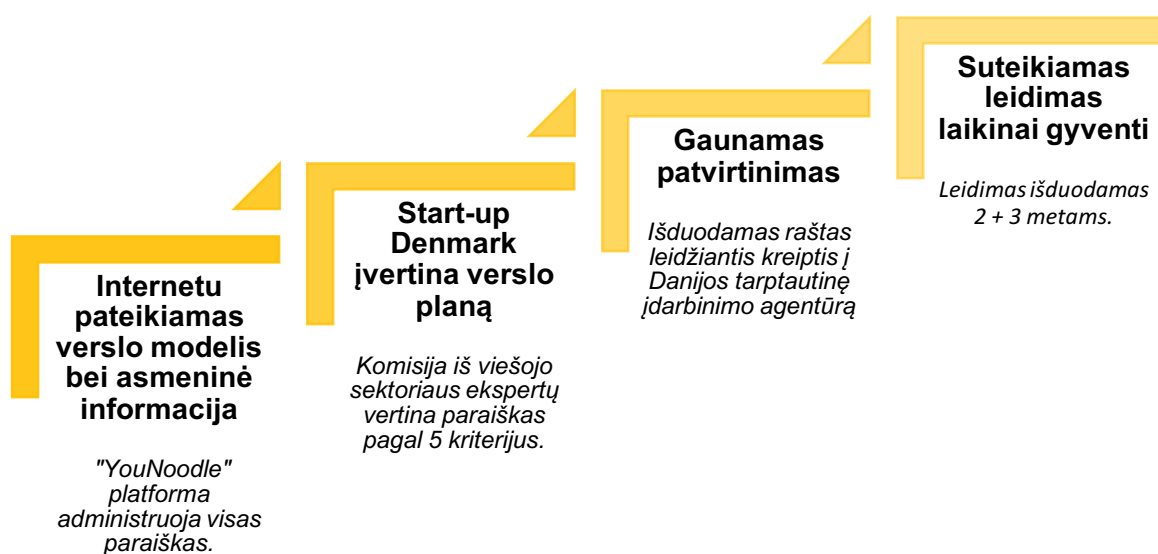

Vertinimo kriterijai
<ul style="list-style-type: none"><i>Verslo modelio inovatyvumas;</i>
<ul style="list-style-type: none"><i>Rinkos potencialas;</i>
<ul style="list-style-type: none"><i>Komandos narių kompetencija, kiekvieno nario rolė įmonėje;</i>
<ul style="list-style-type: none"><i>Gebėjimas greitai plėstis (angl. Scalable);</i>
<ul style="list-style-type: none"><i>Tinkamumas Danijos startuolių ekosistemai.</i>

¹⁷ <http://www.startupdenmark.info/>

Danijos startuolių vizos proceso eiga

Per specialiai „YouNoodle“ tiekėjo administruojama platformą, užsienietis norintis atvykti į Daniją gali pateikti paprastą paraišką su asmenine informacija bei trumpą verslo veiklos aprašymą – atsakant į užduotus klausimus. Gavus paraišką, komisija sudaryta iš Danijos viešųjų institucijų vertina verslo idėją pagal penkis nurodytus kriterijus, skiriant kiekvienam po balą nuo 1 iki 5-ių. Paraiška, surinkus tinkamą balų vidurkį, gauna patvirtinantį dokumentą, su kuriuo užsienietis turi teisę kreiptis atitinkamos migracijos institucijos dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo pirmiems dviems metams.

Kita informacija

Teigiama, jog paraiškos dėl veiklos tinkamumo yra įvertinamos per 6 savaites. Per pirmus iniciatyvos metus, buvo išduota iki 50 leidimų laikinai gyventi. Leidimas laikinai gyventi suteikiamas 2 metams su galimybe pratęsti papildomiems 3 metams. Pirminis atrankos etapas yra nemokamas, tačiau gavus įmonės atitikimo patvirtinimą, Danijos tarptautinėje įdarbinimo agentūroje (angl. Danish Agency for International Recruitment and Integration) yra mokamas 235 EUR mokestis.

9. PRANCŪZIJA

2015 m. Prancūzijoje buvo pradėta įgyvendinti startuolių traukos programa, vadinama Prancūzų technikos bilietu (angl. „French Tech Ticket“). Programos tikslas yra pritraukti startuolius iš viso pasaulio, paskirti juos į vieną iš 41 inkubatorių visoje šalyje ir padėti jiems augti globaliu mastu.

Taikomi reikalavimai

Prancūzija yra dar viena šalis, turinti ganėtinai paprastus ir laisvus atrankos kriterijus. Ypatingas dėmesys skiriamas technologiniams verslams turintiems aukštą potencialą augti ir plėstis, tačiau ši programa yra lankstesnė, į ją teikti paraiškas gali ir kitų sričių atstovai. Siekiant pritraukti didelį skaičių paraiškų, leidžiama kandidatuoti startuoliams iš kitų sričių kaip turizmas, nekilnojamasis turtas ir kitos sritys.

Reikalavimai

- *Didesnė sektorių pasiūla, įskaitant turizmą, nekilnojamą turtą bei kūrybines industrijas;*
- *Didžiausias leidžiamas komandos dydis yra 3 žmonės, vienas jų gali būti Prancūzijos pilietis;*
- *Startuolis turi būti kūrimo (angl. creation) arba augimo (angl. growth) fazėje.*

Paraiškos pateikimas

Visos paraiškos pateikiamos per oficialią svetainę¹⁸. Sistema yra administruojama ir prižiūrima Programa trunka vienus metus, jos atranka yra organizuojama kasmet birželio - rugsėjo mėnesiais, o atrinkti kandidatai darbus pradeda sausio mėnesį. Skaičius yra apribotas iki 70. Užsienietis privalo pateikti paraišką kuri susideda iš verslo idėjos pristatymo bei asmeninės informacijos.

Vertinimo komisija

Startuolių paraiškos yra vertinamos iš specialios sudėties komisijos, ir nors tikslaus apibūdinimo nėra, dažniausiai į jos sudėtį įeina Prancūzijos inkubatorių atstovai, bei nepriklausomi verslininkai. Inkubatoriai tiesiogiai administruoja startuolių paraiškas, atlieka vaizdo pokalbius, bei vertina pagal šiuos kriterijus:

¹⁸ <http://www.frenchtechticket.com/>

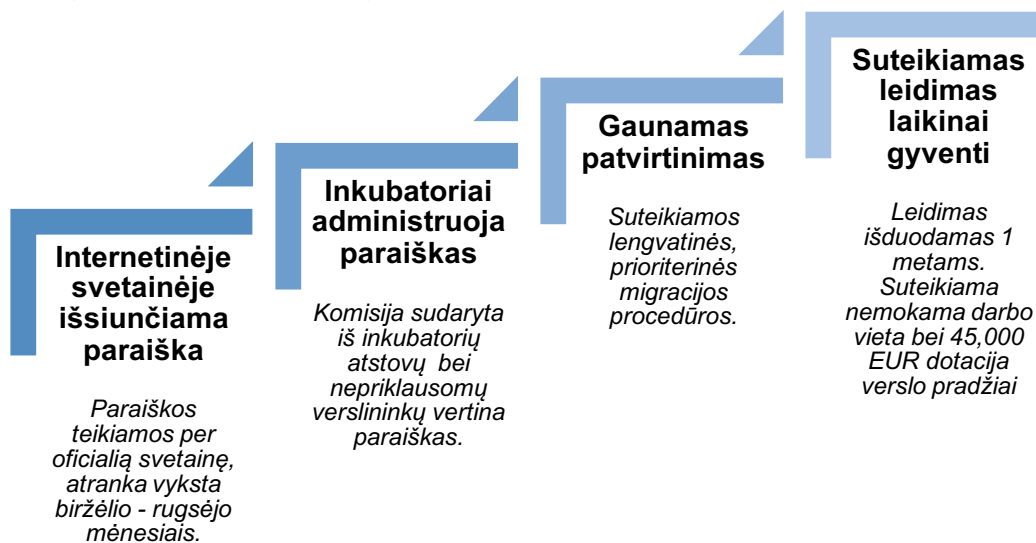

Vertinimo kriterijai

- *Verslo planas, vystymo strategija bei finansiniai resursai.*
- *Rinkos potencialas.*
- *Pavienių komandos narių techniniai bei verslo gebėjimai.*
- *Bendra komandos narių kompetencija, paraiškos kokybė.*
- *Produkto inovatyvumas.*
- *Intelektinė nuosavybė bei jos potencialas.*
- *Tinkamumas Prancūzijos startuolių ekosistemai.*

Prancūzijos startuolių vizos proceso eiga

Paskelbtos atrankos metu, kiekvienais metais trunkanti tik kelis mėnesius, užsienietis norintis atvykti į Prancūzija šiuo pagrindu gali teikti paraišką internetu. Kadangi programos metu atvykę startuoliai yra integruojami į Prancūzijos startuolių inkubatorius, šie ir administruoja bei tikrina paraiškas. Privataus verslo ekspertai taip pat prisideda prie vertinimo, siekiant išrinkti geriausias idėjas iš aplikavusių. Atrinktieji programai, gauna papildomą finansinę dotaciją, ir gali atitinkamai kreiptis į atsakingą instituciją dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo – vieneriems metams, programos dalyvavimo pagrindu.

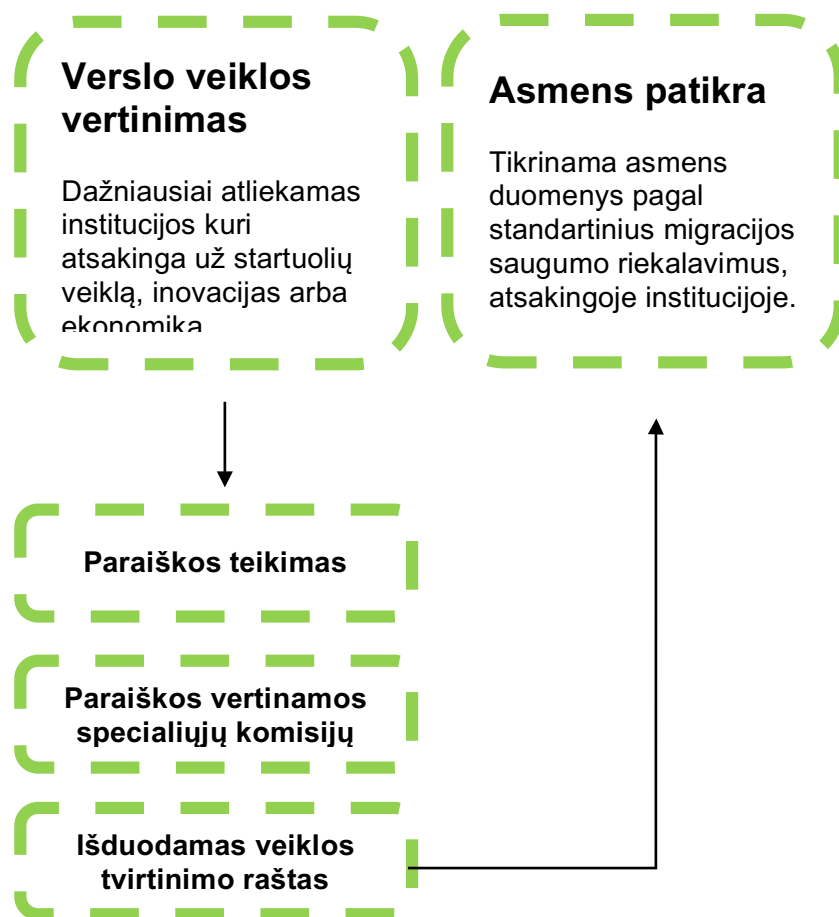
Kita informacija

Atrinktiems startuoliams suteikiamas prioritetas imigracijos procesas, atvykėliai gauna nemokamą darbo vietą, mentorystę bei 45,000 EUR dotaciją kiekvienai komandai - 20,000 EUR asmeninėms išlaidoms, 25,000 EUR visoms su verslu susijusioms išlaidoms. Papildomai skiriami dar 12,000 EUR, skirti padengti su inkubatoriais susijusia veikla - išmokama du kartus

po 6,000 EUR. Skirtingai nei Danijos ar Italijos pavyzdžiu, į „French Tech Ticket“ kandidatuoti gali ir ES piliečiai.

10. Startuolių vizos praktika ES šalyse. Kuo šie modeliai panašūs?

Pirmoje užsienio praktikos analizės dalyje, pabrėžta bendra startuolių vizos struktūra, pagal sąvoką, išskiriamas verslo veiklos vertinimas kurį dažniausiai atlieka institucija skatinanti ekonomikos plėtrą bei standartinis asmens patikrinimas, pagal šalies migracijos ir saugumo

normatyvus. Tačiau pažvelgus giliau į tris ES modelius, galime rasti ir kitų panašumų, kuriais pasižymi visi startuolių vizos modeliai.

Pavaizduotame modelyje yra matomas bendras startuolių vizos modelio procesas. Panašumai tarp šalių išryškina tris pagrindinius etapus, vertinant užsieniečių planuojamą verslo veiklą. Praktikoje rodoma, jog šios schemos pradžia – užsieniečio pateikta paraiška internetu. Vienas

pavyzdys - sukurtos atskiros internetinės platformos, skirtos startuolių vizų paraiškų pateikimui, kituose šalyse, šias paraiškas galima pateikti per įvairių institucijų puslapius arba elektroniniu paštu, tačiau matoma svarba suteikti startuoliams, užsiimantiems inovatyvia veikla, teikti paraiškas tokiu būdu.

Antroji vyraujanti tendencija, bei panašumas tarp visų šalių, yra komisijos vertinimo proceso dalis. Pateiktą paraišką ir jos turinį vertina specialiai parinkta komisija, sudaryta iš specialistų, turinčių patirties su būtent tokio pobūdžio verslais. Nors komisijos sudėtis bei vertinimo kriterijai tarp šalių dažnai skiriasi, taip pat matomas bendras bruožas - visuomet vertinamas idėjos inovatyvumas. Šis, tampa kaip vienas iš pagrindinių reikalavimų, tačiau pačio kriterijaus vertinimas tampa svarbus kuomet bandoma išsirinkti iš vienu metu

pateiktų paraiškų, kaip matome Prancūzijoje. Po komisijos vertinimo etapo, teigiamai įvertintam startuoliui suteikiamas raštas, tvirtinantis jo veiklos tinkamumą, su kuriuo galima kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo.

10.1 ES startuolių vizos modelių panašumų santrauka

<ul style="list-style-type: none">• Išanalizavus Italijos, Danijos bei Prancūzijos modelius galima daryti išvada dėl bendrų panašumų kurie leidžia sudaryti proceso pagrindo vaizdą;
<ul style="list-style-type: none">• Paraiškos startuolių vizai gauti pateikiamos internetu;
<ul style="list-style-type: none">• Vertinimą atlieka specialiai suburtos komisijos;
<ul style="list-style-type: none">• Visuomet vertinamas inovatyvumas;
<ul style="list-style-type: none">• Startuolis, kuris įvertintas teigiamai, gauna patvirtinimo raštą su kuriuo kreipiamasi dėl leidimo gyventi iš atitinkamos institucijos.

11. Startuolių vizos praktika ES šalyse - skirtumai

Nors analizuojant Italijos, Danijos bei Prancūzijos pavyzdžius pavyko išgryninti esminius startuolių vizos proceso etapus, matoma nemažai smulkių skirtumų tarp šalių praktikuojančių šią iniciatyvą. Pirma dalis parodė, jog bendra proceso eiga vyrauja kaip pagrindas visų schemų, tačiau **būtent taikomų reikalavimų, paraiškų vertinimo komisijos sudėties, vertinimo kriterijų bei papildomai siūlomų paskatų skirtumai**, leidžia atskirti startuolių vizas įvairiose šalyse.

Remiantis šių skirtumų analize, matome jog ES šalyse startuolių vizos schemas galima išskirti į tris pagrindinius koncepcijos modelius.

Programinis (inkubatorių) modelis

- Šis modelis labiausiai reprezentuojamas Prancūzijoje, ir išsiskiria tuo, jog suinteresuoti užsieniečiai turi galimybę teikti paraiškas tik nurodytu laiku, dažniausiai vieną kartą į metus. Siekiant prisitraukti tik geriausius startuolius, modelis dažniausiai turi lankstesnius reikalavimus, tad stiprų atrankos procesą, kuomet visos paraiškos vertinamos vienu metu. Apart Prancūzijos, tokią iniciatyvą siūlo ir Ispanijos

startuolių ekosistema, kuri mėgina prisitraukti inovatyvius talentus iš užsienio siūlant papildomai skiriamas lėšas atrinktoms idėjoms.

- **Privalumai:** Procesas, kuomet potencialūs kandidatai pateikia paraiškas kartą per metus vykdomoje atrankoje, leidžia planuoti bei efektyviai naudoti administracinius kaštus. Įvairios proceso dalys kaip komisijos subūrimas ir vertinimo darbai, atliekami vieną kartą, nereikalaujantis pastovios administracijos.

- **Trūkūmai:** Vienu metu skelbiama atranka reikalauja didelių pastangų į rinkodarą dėl ribojamo paraiškų pridavimo laikotarpio. Pavyzdinėse šalyse taip pat matoma papildomų lėšų skyrimas, kaip viena iš pagrindinių rinkodaros priemonių, kuri reikalauja didelių investicijų iš valstybės biudžeto.

Stipriai reguliuojamas modelis

- Geriausią pavyzdį šios praktikos rasime Italijoje. Pirma startuolių vizos iniciatyva tebėra taikanti daugiausiai reikalavimų norintiems patekti į šalį. Reikalinga nurodyta investicijų suma bei kvalifikacijos reikalavimai ir atvyksiančių komandos narių limitas smarkiai apriboja aplikuojančių užsieniečių skaičių, dėl veiklos specifikos. Matoma stipri sąsaja su mokslu, kuomet reikalaujama, jog nors vienas iš atvyksiančių komandos narių turėtų mokslinį išsilavinimą, siekiant prisitraukti talentus mokslo srityje. Panašų modelį matome ir Airijoje. Reguliavimai dėl turimo investicijų dydžio arba pradinio kapitalo gali lemti atvyksiančių startuolių išsivystymo stadiją.
- **Privalumai:** Tikėtina, jog šis modelis gali padėti šalims, kurios siekia prisitraukti startuolius iš siauresnio sričių spektro, stipriai orientuotus į mokslą arba kitą sritį ar vystymosi stadiją;

- **Trūkūmai:** Tačiau, dideli apribojimai gali įtakoti aplikuojančių skaičių, kurie susidarytų neigiamą įspūdį dėl proceso sudėtingumo, o apribojimai ties investicijų dydžio gali riboti naujų idėjų prisitraukimo kiekį į šalį.

Laisvesnis modelis, vertinantis idėją

- Danijoje, matome startuolių vizos schemą, kurią galima laikyti laisviausią visoje ES. Pagal modelį, taikomų reikalavimų kiekis yra sąlyginai mažesnis nei kitose šalyse nėra reikalaujama pradinio kapitalo ar investicijų sumos, taip pat nenurodomos konkrečios veiklos sritys ar asmens išsilavinimo reikalavimai. Panašus modelis taikomas ir Olandijoje, kuomet pagrindinis rekvizitas yra inovatyvi idėja. Tuo pačiu, šių šalių modeliai priima paraiškas ištisus metus, o atvykusiems startuoliams nėra siūlomos išskirtines sąlygos kaip finansavimas ar inkubatorių pagalba.
- **Privalumai:** Lankstūs reikalavimai atveria duris įvairiems pobūdžio startuoliams, kurie neapsiriboja verslo išsivystymo stadija ar asmens išsilavinimu. O idėjos vertinimo pagrindas gali tapti gera rinkodaros priemone siekiant sulaukti didesnį paraiškų skaičių.

- **Trūkūmai:** Dėl apribojimų stokos, reikalingas stiprus atrankos procesas, kuriam reikalingi išlaikymo resursai. Taip pat, liberalesnis požiūris į pritrauktus startuolius reikalauja didesnių investicijų į priežiūros priemones po startuolių atvykimo.

11.1 ES startuolių vizos modelių skirtumų santrauka

• ES šalyse galime atskirti startuolių vizos modelius pagal taikomų reikalavimų, paraiškų vertinimo komisijos sudėties, vertinimo kriterijų, bei papildomai siūlomų paskatų skirtumus;
• Pagal šiuos skirtumus galime klasifikuoti iniciatyvas į tris modelius;
○ Laisvesnis modelis, vertinantis idėją (Danija, Olandija) ▪ <i>Keliami minimalūs reikalavimai, tačiau parinkti vertinimo kriterijai atitinkamai, neskiriamos papildomos skatinimo priemonės;</i>
○ Aukštų reikalavimų modelis (Italija, Airija)

- *Keliami aukšti reikalavimai, nurodoma minimali privaloma kapitalo suma ar asmens kvalifikacijos reikalavimai;*

- Programos modelis (Prancūzija, Ispanija)

- *Atrankos vykdomos vieną kartą į metus, išrinktieji startuoliai dalyvauja verslo skatinimo programoje, bei gauna finansines dotacijas;*